

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФІЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ (ФОРТЕПІАНО)**

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
за другим (магістерським) рівнем

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними
спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від «29» серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Профільний інструмент (фортепіано)
Викладач (-і)	Таран І. М. , кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування Новосядла І. С. , кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування Рудик М. М. , кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактний телефон викладача	Таран І. М. (050) 433 48 61 Новосядла І. С. (067) 259 32 15 Рудик М. М. (098) 093 51 13
Е-mail викладача	Таран І. М. taraniryna@ukr.net Новосядла І. С. inov69@gmail.com Рудик М. М. amelikamusic@gmail.com
Формат дисципліни	очна, заочна
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kmvd.pnu.edu.ua . Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Профільний інструмент (фортепіано)» призначена для вивчення магістрами-піаністами денної та заочної форм навчання Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та є необхідним компонентом загальнотеоретичної та професійної підготовки музикантів. Предметом вивчення навчальної дисципліни є здобуття магістрами навиків гри на фортепіано в об'ємі, необхідному для подальшої професійної музично-педагогічної та виконавської діяльності. Вивчення дисципліни забезпечує удосконалення теоретичних знань та формування виконавських умінь і навичок, сприяє розвитку музичного кругозору та художнього смаку. Зміст дисципліни полягає у забезпеченні практичної спрямованості навчального процесу магістрів; їх адаптації до швидкозмінних вимог українського та міжнародного ринків праці; наданні можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, сформованої на вимогу часу й побажаннями слухача. У зв'язку з потребою диференціації індивідуальних завдань теоретичний виклад матеріалу необхідно якомога більше ілюструвати прикладами з конкретних фортепіанних творів, а індивідуальні заняття доповнювати обговоренням самостійних завдань. Ця діяльність буде ефективною, якщо завдання не будуть дублюватись, що дасть можливість кожному піаністу самостійно набувати знань, умінь та навиків творчої діяльності. Концепція програми спирається на свідоме поєднання основних постулатів історії та теорії загальної та музичної педагогіки; доцільність практичного використання	

шедеврів світового музичного мистецтва різних епох, творів видатних композиторів-класиків та сучасних авторів; яскраві зразки української фортепіанної музики; використання традицій фортепіанної школи та новітніх індивідуально-особистісних педагогічних технологій, індивідуальних манер виконавської техніки тощо.

Завдання навчальної дисципліни полягають у: 1) професійній підготовці та вихованні фахівців – музикантів-піаністів для практичної діяльності вчителя музичного мистецтва в системі загальної та спеціалізованої шкільної музичної освіти; 2) підготовці висококваліфікованих музикантів, які досконало володіють виконавською майстерністю гри на фортепіано; 3) оволодінні різноманітними фортепіанними програмами, новітніми методиками, що передбачають постійне збагачення репертуару та підвищення виконавської майстерності; 5) знанні основних етапів опрацювання фортепіанних творів. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістри повинні: **знати** : репертуар , необхідний для музичного та художньо-пізнавального розвитку піаніста; композиторські, виконавські стилі, жанри світової музичної літератури; специфіку гри на фортепіано; **вміти** : грамотно опрацьовувати музичний матеріал, читати з листа, ескізно вивчати фортепіанний твір, грати в ансамблях, акомпанувати, підбирати супровід, самостійно опрацьовувати репертуар, непередбачений програмою; вирішувати поставлені творчі завдання шляхом постійного розвитку музичного досвіду в поєднанні з систематичними заняттями практичного характеру; репрезентувати свої досягнення публічно: участь у концертах, сольні концерти, конкурси тощо.

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання дисципліни «**Профільний інструмент (фортепіано)**» полягає у формуванні в магістрів-піаністів різнобічних якостей та вмінь, необхідних для практичної діяльності в галузі музичної педагогіки, підготовці фахівців, здатних до самостійної художньо-виконавської, навчально-виховної та музично-освітньої роботи у сфері музичного-педагогічного виховання.

Програма враховує притаманну даній дисципліні систему міжпредметних зв'язків, адже для гармонійного і повноцінного вивчення предмету необхідний зв'язок із низкою таких спеціальних дисциплін, як історія та теорія музики, історія фортепіанного виконавства, методика викладання фахових дисциплін (фортепіано), диригування та читання партитур, теорія музики, гармонія тощо.

Успішність досягнення поставленої мети залежить від досягнення таких **цілей**: формування знань принципів та методів роботи з фортепіанним репертуаром; ознайомлення із певною кількістю творів, різноманітних за жанром, стилем та формою; удосконалення професійних виконавських навичок; формування навичок єдності виконавських прийомів у спільній виконавській діяльності – гри в ансамблі та акомпануванні; прищеплення навичок самостійної роботи над фортепіанними творами; сприяння формуванню художнього та естетичного смаку на зразках народної музики, української та зарубіжної класики, творах сучасних композиторів; формування навичок читання з листа музичних творів та хорових партитур, підбору на слух тощо; ознайомлення із основними прийомами транспонування творів для фортепіано.

4. Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення дисципліни «**Профільний інструмент (фортепіано)**» у магістрантів мають бути сформовані такі фахові та загальні **компетентності**:

- інструментально-виконавська (вільне володіння спеціальним інструментом фортепіано та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з листа, транспонування, підбору музики на слух; володіння методами навчання гри на фортепіано; здатність організувати інструментальне музикування школярів на уроках музичного мистецтва та в позанавчальний час);
- світоглядна (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна

ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);					
- інформаційна (здатність до самостійного пошуку та обробки інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- та відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності); - самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття		Загальна кількість годин			
лекції		-			
індивідуальні заняття		92			
самостійна робота		178			
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний/ вибірковий	
I, II, III	014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)	1, 2 курс другого (магістерського) рівня		Нормативний	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Підготовка концертної програми піаністом					
Поглиблене ознайомлення з текстом поліфонічного твору	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту поліфонічного твору	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Поглиблене ознайомлення з текстом твору великої форми	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту твору великої форми	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни

Поглиблене ознайомлення з текстом твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Поглиблене ознайомлення з текстом віртуозного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту віртуозного твору	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Змістовий модуль 2. Саморегуляція процесу музично-виконавської діяльності					
Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації поліфонічного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації поліфонічного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Зорові та слухомоторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі поліфонічного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації твору великої форми.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації твору великої форми.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни

Зорові та слухо-моторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі твору великої форми.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Зорові та слухо-моторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації віртуозного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Змістовий модуль 3. Концертно-виконавська реалізація власної інтерпретаційної моделі фортепіанних творів					
Художньо-виконавська образність та стилістична достовірність інтерпретаційної моделі музичних творів.	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Поліваріантність фортепіанної інтерпретації.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Удосконалення технічних	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан.,	Згідно системи	згідно робочої

прийомів відповідно до художнього задуму.			8 год. сам. роб.	оцінювання курсу	програми навчальної дисципліни
Відпрацювання варіантів педалізації та оркестрового урізноманітнення звучання фортепіанних творів.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Удосконалення змістовного та виразного виконання.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Цілісне усвідомлення твору при реалізації виконавських завдань.	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Співставлення результатів діяльності з художньою концептуально-інтерпретаційною моделлю фортепіанних творів	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни

6. Система оцінювання курсу

Загальна оцінювання курсу	система	Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів. Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС. Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачами на безпосередньо на індивідуальних заняттях усіх видів. Періодичний та семестровий контроль проводиться з метою визначення успішності розвитку магістрів та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання. Форма контролю: I, II семестр: залік. На заліку магістр демонструє навички роботи над
---------------------------	---------	---

музичними творами, здатність відтворювати авторський задум, виражений в різноманітних за змістом, формою, фактурою та стилем творах, виконавську культуру, витримку та самостійність у вирішенні художніх завдань.

Форма контролю: III семестр: екзамен.

Програма екзамену складається з творів, різних за змістом, стилем, фактурою і формою, яка повинна максимально відтворювати рівень виконавських навичок і умінь магістра, рівень його загальної музичної культури. Усі твори мають продемонструвати різні аспекти підготовки магістра.

Виконання поліфонічного твору дає можливість показати володіння навичками поліфонічного мислення, різними видами поліфонічної техніки, поліфонічного контролю і його взаємодії з виконавськими прийомами.

Велика форма (сонати, рондо, концерти) вимагає від магістра вміння опанувати драматургією музичного образу і надає можливість здобути навички концептуального мислення.

П'єси – уміння виразно виконувати музичні твори різні за стилем, змістом, різноманітних за жанром, використовуючи різні засоби музично-художньої виразності (фразування, динаміка, педалізація, агогіка) та уміти реалізувати виконавські задуми шляхом точного прочитання нотного тексту та розуміння авторського задуму.

Критерії оцінювання:

«ВІДМІННО» (90 – 100 балів) виставляється магістру, що показав:

- високий професійний рівень володіння інструментом;
- високу технічну майстерність;
- відчуття темпоритму;
- володіння засобами музичної виразності – звуковидобуванням, динамічними відтінками, штриховою палітрою, педалізацією, агогікою;
- знання і розуміння стильових та жанрових особливостей твору;
- вміння передати на інструменті виразність та яскравість музичних образів, художнього змісту;
- високий ступень розвиненості музично-естетичної свідомості й смаку;
- високий рівень психологічної підготовки до сценічного виступу й якісне концертне виконання програми.

«ДОБРЕ» (70 – 89 балів) виставляється магістрам, які:

- представили в повному обсязі програму (при відсутності індивідуально-творчого ставлення до виконуваних творів);

	- передали художній зміст творів; - показали добре володіння інструментом (при відсутності яскравості у виконанні артикуляційних і динамічних відтінків та наявності технічної скутості); - припустили деякі помилкові дії у виконанні. Можна допустити випадковий зрив за умови відповідальної ретельної підготовки. «ЗАДОВІЛЬНО» (50 – 69 балів) виставляється магістрам, які: - продемонстрували низький рівень володіння інструментом; - представили програму не в повному обсязі; - спотворювали низькою якістю виконання композиторський задум; - не зуміли передати художні образи, зміст музичного твору; - продемонстрували низький технічний рівень, посереднє володіння засобами музичної виразності; - допущені помилки у виконанні нотного тексту, часті зупинки, викликані психологічною та технічною невідповідністю магістра. «НЕЗАДОВІЛЬНО» отримують магістри, які: - слабо володіють інструментом; - нездатні передати виконавську концепцію музичного твору; - виконали програму невпевнено, з помилками, зупинками, що зумовлено безвідповідальною слабкою підготовкою до державної атестації.
Вимоги до письмової роботи	Навчальна дисципліна передбачає написання індивідуальних письмових завдань із опрацювання обов'язкової та додаткової літератури, а також аналізу музичних творів. Письмові завдання оцінюються відповідно до Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри методики музичного виховання та диригування спеціальностей 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво
Індивідуальні заняття	Під час індивідуальних занять здійснюється поточний контроль, основне завдання якого – перевірка рівня підготовки магістрів до виконання конкретної роботи. Поточна успішність з дисципліни є основною інформацією при проведенні заліків і можуть враховуватися при проведенні державної атестації – екзамену.
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань магістрантів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про

	організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів, Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри методики музичного виховання та диригування спеціальностей 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво
7. Політика курсу	
<u>Підготовка концертної програми магістрантом</u> передбачає формування навичок вільного володіння спеціальним інструментом фортепіано, зокрема здатність використовувати його у навчальній і концертно-виконавській діяльності, відтворювати авторський задум, виражений в різноманітних за змістом, формою, фактурою та стилем творах, виконавську культуру, витримку та самостійність у вирішенні художніх завдань <u>У результаті вивчення курсу магістранти повинні:</u> знати : репертуар , необхідний для музичного та художньо-пізнавального розвитку піаніста; композиторські, виконавські стилі, жанри світової музичної літератури; специфіку гри на фортепіано; вміти : грамотно опрацьовувати музичний матеріал, читати з листа, ескізно вивчати фортепіанний твір, грати в ансамблях, акомпанувати, підбирати супровід, самостійно опрацьовувати репертуар, непередбачений програмою; вирішувати поставлені творчі завдання шляхом постійного розвитку музичного досвіду в поєднанні з систематичними заняттями практичного характеру; репрезентувати свої досягнення публічно: участь у концертах, сольні концерти, конкурси тощо. <u>Академічна доброчесність:</u> Очікується, що магістранти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. <u>Відвідування занять</u> Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі магістранти відвідають індивідуальні заняття курсу. Пропуски індивідуальних занять відпрацьовуються в обов’язковому порядку.	
8. Рекомендована література	
1. Алексеев А. Д. Из истории фортепианной педагогики К.: Муз. Украина, 1974. 162 с. URL: https://www.piano.ru/scores/books/alex-ped.pdf 2. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. 4-е изд. СПб.: Лань; Планета музыки, 2017. 280 с. 3. Баренбойм Л. А. Музыкальная педагогика и исполнительство: учеб. пособ. СПб.: Лань; Планета музыки, 2016. 340 с. 4. Блажкевич Г. Й., Старух Т. М. Правда і міфи про львівських піаністів – основоположників фортепіанної школи. Львів: Сполом, 2002. 226 с. 5. Браудо Й. А. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе. СПб.: Композитор, 2004. 92 с. 6. Використання методичних розробок українських педагогів-піаністів середини ХХ століття у самостійній роботі студентів над фортепіанною технікою: Метод. рекоменд. для студентів спеціалізації «Хорове диригування», спеціальності «Музична педагогіка та виховання» / Уклад. Н. Зимогляд. Х.: ХДАК, 2000. 16 с. 7. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Львів: Логос, 2001. 223 с.	

8. Гинзбург Л. С. О работе над музыкальным произведением. М.: Музыка, 1968. 112 с.
9. Глазунова І. К. Організація інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики в умовах модульно-рейтингового навчання: метод. рекомен. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. 68 с.
10. Гнесина Е. Ф. Фортепианная азбука. СПб.: Планета музыки, 2016. 32 с.
11. Гончаренко Л. П. Методика викладання музичного інструмента (фортепіано) у вищій школі : метод. матеріали для самостійної роботи студента. Кіровоград, 2007. 35 с.
12. Грум-Гржимайло Т. Н. Музыкальное исполнительство М.: Знание, 1984. 157 с.
13. Історія української музики : в 6 т. Т. 4. / [М. Гордійчук, О. Костюк та ін.]; за ред. М. Гордійчук. К. : Наукова думка, 1992. 616 с.
14. Кальмучин-Дранчук Т. А. Стилiстичнi аспекти виконавських традицій в українському піаністичному мистецтві першої половини ХХ століття. Івано-Франківськ: Факел, 2004. 146 с.
15. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання на клавішно-струнних інструментах. Тернопіль : Астон, 1998. 298 с.
16. Кашкадамова Н. Б. Фортеп'янно-виконавське мистецтво України: іст. нариси Львів : КІНПАТРИ ЛТД, 2017. 611 с.
17. Кашкадамова Н. Б. Фортеп'янне мистецтво у Львові. Тернопіль: Астон, 2001. 400 с.
18. Кашкадамова Н. Б. Фортепіанне мистецтво Шопена: Науково-методичний нарис. Тернопіль: Астон, 2000. 80 с.
19. Кашкадамова Н. Б. Виконавська інтерпретація у фортеп'янному мистецтві ХХ сторіччя. Львів : КІНПАТРИ, 2014. 343 с.
20. Кияновська Л. О. Стилiова еволюція галицької музичної культури ХІХ-ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2000. 339 с.
21. Клиш В. Л. Українська радянська фортепіанна музика 1917–1977 рр. К.: Наукова думка, 1980. 314 с.
22. Коган Г. М. Вопросы пианизма. М.: Сов. композитор, 1968. 461 с.
23. Коган Г. М. У врат мастерства. Работа пианиста. М.: Музыка, 1969. 342 с.
24. Курковський Г. М. Питання фортепіанного виконавства. К.: Муз. Україна, 1983. 138 с.
25. Лесик Д. Й. Творчий портрет піаніста і педагога Богдана Тихонюка. Івано-Франківськ: Плай, 2001. 112 с.
26. Любомудрова Н. А. Методика обучения игре на фортепиано М.: Издательство Юрайт, 2019. 180 с.
27. Мартинсен К. Индивидуальная фортепианная техника. – М.: Музыка, 1966. 220 с. URL: <https://notkinastya.ru/martinsen-k-a-individualnaya-fortepiannaya-tehnika-1966/>
28. Малиновская А. Фортепианное исполнительское интонирование / А. Малиновская. М.: Музыка, 1990. 77 с.
29. Мильштейн Я. Вопросы теории и истории исполнительства. Изд. 2. СПб: Планета музыки, 2019. 264 с.
30. Милич Б. Е. Воспитание ученика-пианиста в 1-2, 3-4, 5-7 классах ДМШ / Б. Е. Милич. К. : Муз. Украина, 1977, 1979, 1982. 77 с., 64 с., 85 с.
31. Михелис В. Л. Первые уроки юного пианиста Л. : Госмузиздат, 1962. 63 с.
32. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. СПб: Лань, 2015. 256 с.
33. Некрасов Ю. І. Комплексне навчання гри на фортепіано : навч.-метод. посібник для вищ. муз. навч. закладів. Одеса : АстроПринт, 2000. 148 с.
34. Николаев А. Очерки по истории фортепианной педагогики и теории пианизма. М. : Музыка, 1980. 225 с.
35. Пастеляк Н. Поемність в українській фортепіанній музиці першої половини ХХ ст.. Львів : Сполом, 1997. 128 с.
36. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства / ред. А. Й. Корженевського. К.:

- Муз.Україна, 1981. 116 с.
37. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки. Передмова Н. Кашкадамової. Тернопіль: Астон, 2001. 68 с.
 38. Склярів О. Д. Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавчих навичок студентів : Навч. посіб. для вищ. навч. закладів культури і мистецтв. Х. : Харківська держ. академія культури, 2002. 79 с.
 39. Таран І. М. Компоненти ритму як чинник піаністичної. Матеріали II Міжнарод. науч. конф. «Прогресивное развитие мировой науки», 1-3 сентября 2012 г. Научный журнал Аспект. Донецк : Цифровая типография, 2012. С. 105–110.
 40. Таран І. М. Методика викладання гри на фортепіано : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів за напрямом підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» («Музична педагогіка і виховання»). Івано-Франківськ : В-во ПП Бойчук А.Б., 2013. 38 с.
 41. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста. М. : Сов. композитор, 1984. 125 с.
 42. Українська фортепіанна музика ХХ-ХХІ століття: в 3-х т. / Упор. Т. Рощина. К.: Музична Україна, 2018. 480 с.
 43. Устименко Ю. С. Загальне фортепіано – шлях у велике мистецтво : навчальний посібник для муз. ф-ту. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2007. 104 с.
 44. Устименко Ю. С. Фортепіано для всіх. Педагогічні роздуми : навч. посібник для муз. ф-ту. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2008. 112 с.
 45. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано. 2-е изд. М.: Издательство Юрайт, 2018. 188 с.
 46. Цыпин Г. М. Портреты советских пианистов. М.: Сов. композитор, 1982. 256 с.
 47. Шмидт-Шкловская А. А. О воспитании пианистических навыков. М.: Классика XXI, 2015. 84 с.

Допоміжна література:

48. Баренбойм Л. А., Брянская Ф. Д., Перунова Н. Н. Путь к музицированию. Школа игры на фортепиано. Л. Сов. композитор, 1980. 184 с.
49. Бах Й. С. Добре темперований клавір. Т. І. Ред. Б. Муджеліні. К.: Муз. Україна, 1973. 144 с.
50. Бах И. С. Инвенции (двухголосные и трехголосные). К.: Муз. Украина, 1984. 87 с.
51. Бах Й. С. 15 двоголосих інвенцій. К.: Муз. Україна, 2009. 32 с.
52. Барвінський В. Колядки і щедрівки: для фортепіано зі словесним текстом. Тернопіль: Збруч, 1997. 22 с.
53. Барвінський В. Прелюдії для фортепіано. К.: Муз. Україна, 1964. 28 с.
54. Бетховен Л. Соната фа мінор. Тв. 2. № 1. / За ред. О. Гольденвейзера. К.: Муз. Україна, 1993. 20 с.
55. Бетховен Л. Соната до дієз мінор. Тв. 27. № 2. / За ред. О. Гольденвейзера. К.: Муз. Україна, 1982. 15 с.
56. Білаш О. Тетянчин альбом. Фортепіанні п'єси для дітей. К.: Муз. Україна, 2002. 40 с.
57. Гайдн Й. Сонати для фортепиано. М.: Музгиз, 1956. 170 с.
58. Гами, тризвук, арпеджіо: для фортепіано. / Упор. І. М. Рябов. К.: Муз. Україна, 1977. 80 с.
59. Гнесина Е. Фортепианная азбука. М.: Сов. композитор, 1979. 26 с.
60. Клементи М. Сонатини для фортепіано. Тв. 36.. К.: Муз. Україна, 1993. 23 с.
61. Колесса М. Сонатина. К. : Мистецтво, 1953. 19 с.
62. Косенко В. 24 дитячі п'єси для фортепіано. К.: Муз. Україна, 1994. 62 с.
63. Лизогуб О. П'єси для фортепіано. К.: Муз. Україна, 1989. 48 с.
64. Лисенко М. Елегія. Сумний спів. К.: Муз. Україна, 1993. 8 с.

65. Лист Ф. Ноктюрн № 3 «Грёзы любви». М. : Музыка, 1979. 7 с.
66. Лист Ф. Утешения. М.: Музыка, 1982. 14 с.
67. Лятошинський Б. П'ять прелюдій. Тв. 44.. К.: Муз. Україна, 1993. 12 с.
68. Мендельсон Ф. Избранные песни без слов для фортепиано. М.: Музыка, 1978. 63 с.
69. Прокофьев С. Сказки старой бабушки. Соч. 31. М.: Музыка, 1980. 11 с.
70. Птушкін В. 24 інвенції. К.: Муз. Україна, 2019. 56 с.
71. Равель М. Сонатина. М.: Музыка, 1972. 23 с.
72. Ревуцький Л. Вибрані твори для фортепіано. К.: Муз. Україна, 1993. 27 с.
73. Старинная клавирная музыка из репертуара Н. И. Голубовской. Л.: Музыка, 1978. 79 с.
74. Скрябин А. 24 прелюдии. Соч. 11. / Ред. К. Н. Игумнова, Я. И. Мильштейна. М.: Госмузиздат, 1954. 44 с.
75. Українська фортепіанна музика ХІХ століття / Упор. Г. В. Курковський. К.: Муз. Україна, 1974. 71 с.
76. Фільц Б. Фортепіанні цикли. Тернопіль: Астон, 2002. 84 с.
77. Чайковский П. Времена года. Соч. 37. М.: Музыка, 1977. 55 с.
78. Черни К. Школа вправності для фортепіано. Тв. 299. К.: Муз. Україна, 1994. 52 с.
79. Черні К. 24 етюди. Ор. 684. Заохочення до роботи. / Ред. Р. Репки. К.: Муз. Україна, 2018. 96 с.
80. Чимароза Д. Избранные сонаты. М.: Музыка, 1982. 47 с.
81. Школа игры на фортепиано / Ред. А. Николаева. М.: Музыка, 1968. 220 с.
82. Шиптур Б. Дитяча музика для фортепіано. Івано-Франківськ, 1989. 24 с.
83. Шопен Ф. Экосезы. Соч. 72. М.: Музыка, 1980. 7 с.
84. Шопен Ф. Скерцо. / ред. Я. Екер. К.: Муз. Україна, 2015. 88 с.
85. Шуберт Ф. Музыкальные моменты. Соч. 94. М.: Музыка, 1980. 15 с.
86. Шуман Р. Альбом для юношества. /Ред. В. Мержанова. М.: Музыка, 1979. 72 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://libnote.ru/uchebniki/274-metodika-obuchenija-igre-na-fortepiano-v-podgotovitel-nom-otdelenii-i-nachal-noj-shkole.html>
2. <http://pianomet.narod.ru/metodika.htm>
3. http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/
4. <http://intkonf.org/kolenko-k-i-osoblivosti-metodiki-vikladannya-fortepiano-v-pedagogichnomu-koledzhi/>
5. http://myfortepiano.ru/kak_nauchitsja_igrat_na_pianino.html
6. <http://muzvolsk.narod.ru/new/kroshner/metodika.html>